

CZASOPISMO PRAWNO-HISTORYCZNE

**INSTYTUT HISTORII POLSKIEJ AKADEMII NAUK
WYDZIAŁ PRAWA I ADMINISTRACJI
UNIwersYTETU IM. ADAMA MICKIEWICZA**

**CZASOPISMO
PRAWNO-HISTORYCZNE**

**TOM LIX – ZESZYT 2
2007**

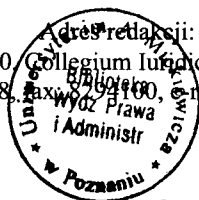
POZNAŃ 2007

KOMITET REDAKCYJNY

Andrzej Ajnenkiel, Juliusz Bardach, Jan Baszkiewicz, Stanisław Grodziski (przewodniczący), Hubert Izdebski, Artur Korobowicz, Krzysztof Krasowski, Adam Lityński, Dorota Malec, Jacek Matuszewski, Józef Méléze-Modrzejewski, Henryk Olszewski (redaktor), Kazimierz Orzechowski, Michał Pietrzak, Zygfryd Rymaszewski, Janusz Sondel, Katarzyna Sójka-Zielińska, Wacław Uruszczak, Maria Zabłocka

Na język angielski tłumaczyła Iwona Grenda
Na język francuski tłumaczył Wacław Uruszczak

Adres redakcji:
ul. Św. Marcin 90, Collegium Iuridicum, 61-809 Poznań
tel. (061) 8294-208, fax 8294-100, e-mail: cph@amu.edu.pl

Gz. 108

Copyright © by Wydział Prawa i Administracji UAM w Poznaniu, 2007
Copyright © by Wydawnictwo Poznańskie sp. z o.o., 2007

Wydawnictwo Poznańskie sp. z o.o.
61-701 Poznań, ul. Fredry 8
Dział handlowy: tel. 061 852-38-44
Sekretariat: tel. 061 852-66-05; faks 061 853-80-75
e-mail: wydawnictwo@wydawnictwo-poznanskie.pl
<http://www.wydawnictwo-poznanskie.pl>

ISSN 0070-2471

SPIS TREŚCI – CONTENTS – TABLE DES MATIÈRES

Tom LIX – Zeszyt 2

Wacław Uruszczyk, Statut Jana Łaskiego z 1506 r. 500 lat tradycji państwa prawa w Polsce <i>Jan Łaski's Statute of 1506. A 500-year Tradition of the Rule of Law in Poland</i> <i>Statut de Jean Łaski de 1506. 500 ans de la tradition de l'Etat de droit en Pologne</i>	9
---	---

I. ROZPRAWY – PAPERS – ARTICLES

Agnieszka Stępkowska, Zakaz alienacji gruntów posagowych w rzymskim prawie klasycznym <i>Prohibition of the Alienation of Dowry Land in Classic Roman Law</i> <i>L'interdiction de l'alienation des terres dotales dans le droit romain classique</i>	21
Krzysztof Mielanzyk, Środki przeciwdziałania unikaniu odpowiedzialności karnej w prawie rzymskim epoki pryncypatu <i>Measures Preventing Evasion of Criminal Prosecution in Roman Law during Principate</i> <i>Les mesures contre l'évitement de la responsabilité criminelle dans l'époque du principat</i>	45
Rafał Lis, Krytyka teorii umowy społecznej. Z myśli politycznej i prawnej szkockiego Oświecenia <i>Criticism of the Social Contract Theory. From the Political and Legal Thought of Scottish Enlightenment</i> <i>La critique de la théorie du contrat social. De l'histoire de la pensée politique et juridique de l'époque de la Lumière en Ecosse</i>	69
Franciszek Longchamps de Bériet, Uwagi o neutralnym państwie religijnych obywateli w jurysprudencji Sądu Najwyższego Stanów Zjednoczonych Ameryki <i>Religion Neutral State of Religious Citizens in the Eyes of the US Supreme Court</i> <i>Les remarques sur l'Etat neutre des citoyens croyants dans la jurisprudence de la Cour Supreme des États Unis Amérique</i>	93
Krzysztof Krasowski, Kondordat polski z 1925 roku. Geneza – postanowienia – wykonanie <i>Polish Concordat of 1925. Origin – Provisions – Execution</i> <i>Le Concordat polonais de 1925. L'origine – les dispositions – l'exécution</i>	109
Michał Bózek, Projekt ustawy zasadniczej dla Niemiec. Z prac Konwentu Konstytucyjnego z Herrenchiemsee w 1948 roku <i>Draft of the German's Constitution: From the Work of the Herrenchiemsee Constitutional Convention of 1948</i> <i>Le projet de loi fondamentale pour l'Allemagne: Des travaux du Convention Constitutionnelle de Herrenchiemsee en 1948</i>	143
Anna Gerecka-Żołyńska, System procesu karnego w okresie budowy tzw. demokracji ludowej w Polsce <i>Criminal Trial System in Poland in the Period of 'Peoples Democracy'</i> <i>Le système de la procédure pénale dans la période de la formation ci nommée démocratie populaire en Pologne</i>	175

II. PRACE DROBNE I MATERIAŁY – MISCELLANEA – MISCELLES

Marcin Kamler, Nadzwyczajne złagodzenia kar dla przestępców pospolitych w dużych miastach Korony w drugiej połowie XVI i pierwszej połowie XVII wieku	189
Jacek Brzozowski, Marszałek poselski w Sejmie Rzeczypospolitej Obojga Narodów a <i>speaker</i> i <i>clerk</i> w parlamencie angielskim w drugiej połowie XVI wieku	207
Katarzyna Karasiewicz, Spory o status prymasa na Sejmie Czteroletnim	223
Małgorzata Materniak-Pawłowska, Z polskich prac nad kodyfikacją zasad etyki adwokackiej (1886-1961)	243
Waldemar Grabowski, Sądy Kapturowe Delegatury Rządu na Kraj. Przyczynek do działalności Polskiego Państwa Podziemnego	259

III. Z DZIEJÓW NAUKI HISTORII PRAWA – FROM THE SCIENCE OF THE HISTORY OF LAW – SCIENCE JURIDIQUE: HISTOIRE DE LA RECHERCHE

Karol Kuzmicz, Filozofia prawa Edmunda Krzymuskiego	271
<i>Edmund Krzymuski's Jurisprudence</i> <i>La philosophie de droit d'Edmund Krzymuski</i>	
Adam Redzik, Aleksander Doliński (1866-1930). Profesor prawa handlowego Uniwersytetu Jana Kazimierza we Lwowie	291
<i>Aleksander Doliński (1866-1930). Professor of Commercial Law at the Jan Kazimierz University at Lwow</i> <i>Aleksander Doliński (1866-1930). Professeur en droit commercial de l'Université Jean Casimir de Lvov</i>	
Janusz Cabaaj, Herbert L.A. Hart (1907-1992). Z dziejów idei prawniczego pozytywizmu ...	329
<i>Herbert L.A. Hart (1907-1992). From the History of Legal Positivism</i> <i>Herbert L.A. Hart (1907-1992). De l'histoire des idées du positivisme juridique</i>	

IV. ROZMOWY W REDAKCJI – CONVERSATIONS IN THE EDITORIAL OFFICE – CONVERSATIONS DANS LA REDACTION

Z Profesorem Stanisławem Waltosiem rozmawia Stanisław Grodziski	361
---	-----

V. POLEMIKA – POLEMIC – POLEMIQUE

Gerard Labuda, Jakie uprawnienia władcze otrzymał Bolesław Chrobry od Ottona III na zjeździe gnieźnieńskim w roku 1000? Po raz ostatni	367
Jarosław Sochacki, W sprawie stosunków publicznoprawnych między Polską a cesarstwem we wczesnym średniowieczu. Odpowiedź Gerardowi Labudzie	379

VI. ARTYKUŁY RECENZYJNE – CRITICAL REVIEWS – ARTICLES CRITIQUES

Wojciech Organiściak, Idea wolności w Polsce w XVIII wieku. W związku z książką Anny Grześkowiak-Krwawicz pt. <i>Regina libertas. Wolność w polskiej myśli politycznej XVIII wieku</i> , 2006	403
Andrzej Dziadziło, Emancypacja galicyjskich Żydów czy status prawny mniejszości religijnej w konstytucyjnym państwie prawa w XIX i XX wieku? Uwagi na kanwie książki Małgorzaty Śliż pt. <i>Galicyjscy Żydzi na drodze do równouprawnienia 1848-1914. Aspekt prawny procesu emancypacji Żydów w Galicji</i> , 2006	423

VII. RECENZJE I NOTY RECENZYJNE – REVIEWS AND CRITICAL NOTES
– COMPTES RENDUS ET NOTES CRITIQUES

N. Lenski (ed.), <i>The Cambridge Companion to the Age of Constantine</i> , 2006 (Jacek Wi- wiorowski)	433
<i>Historia ustroju i prawa w Polsce do 1772/1795. Wybór źródeł</i> . Red. Sławomir Godek, Magdalena Wilczek-Karczewska, 2006; <i>Historia ustroju i prawa w Polsce 1772/1795- -1918. Wybór źródeł</i> . Red. Marian Kallas, Marek Krzymkowski, 2006; <i>Historia ustroju i prawa w Polsce. Wybór źródeł</i> . Red. Stanisław Rogowski, 2006; <i>Historia admini- stracji w Polsce 1764-1989. Wybór źródeł</i> . Red. Arkadiusz Bereza, Grzegorz Smyk, Wiesław P. Tekely, Andrzej Wrzyszczyk, 2006 (Tadeusz Maciejewski)	438
Artur Mezglewski, Henryk Misztal, Piotr Stanisław, <i>Prawo wyznaniowe</i> , 2006 (Anna K a r a - b o w i c z)	441
Wojciech Witkowski, <i>Historia administracji w Polsce 1764-1989</i> , 2007 (Marek K r z y m - k o w s k i)	444
<i>Prawo w zerkale życia. Issledowanija po juridycznej antropologii</i> , pod red. N. Novikovej, 2006 (Jarosław P r z y c h o d a)	446
Anna Filipczak-Kocur, <i>Skarbowość Rzeczypospolitej 1587-1648. Projekty – ustawy – reali- zacja</i> , 2006 (Tadeusz S z u l c)	449
Heike Kathrin Litzinger, <i>Juristen und die Bauernfrage. Die Diskussion um das bäuerliche Grundeigentum in Rußland von 1880-1914</i> , 2007 (Henryk O l s z e w s k i)	451
<i>Z teorii i filozofii prawa Zygmunta Ziemińskiego</i> . Red. S. Wronkowska, 2007 (Henryk O l - s z e w s k i)	452
Andrzej Pułło, <i>Ustroje państw współczesnych</i> , 2006 (Tadeusz M a c i e j e w s k i)	454
Anna Citkowska-Kimla, <i>Państwo, religia, historia. Myśl polityczna Novalisa – Friedricha von Hardenberga</i> , 2006 (Maria Z m i e r c z a k)	458
<i>Totalitarian and Authoritarian Regimes in Europe. Legacies and Lessons from the Twentieth Century</i> . Ed. by J.W. Borejsza and K. Ziemer in Cooperation with M. Hułas, 2006 (Ma- ria Z m i e r c z a k)	459
Jean Baptiste Duroselle, <i>Wielka Wojna Francuzów 1914-1918</i> , 2006 (Maksymilian S t a n u - l e w i c z)	465
Stephan Malinowski, <i>Vom König zum Führer. Sozialer Niedergang und politische Radika- lisierung im deutschen Adel zwischen Kaiserreich und NS-Staat</i> , 2003 (Włodzimierz S t ę p i ń s k i)	469
<i>Wojciech Maria Bartel 1923-1992</i> . Materiały z posiedzenia naukowego PAU, 2006 (Henryk O l s z e w s k i)	474

VIII. KRONIKA – CHRONICLE – CHRONIQUE

Zamknięcie Roku Jana Łaskiego (Władysław P ę k s a)	477
Konferencja „ <i>Salus reipublicae suprema lex</i> . Ochrona interesów państwa w prawie karnym starożytnej Grecji i Rzymu” (Joanna M i s t a l - K o n e c k a)	478
Konferencja „Prawo blisko człowieka – z dziejów prawa rodzinnego i spadkowego” (Maciej M i k u ł a, Piotr S u s k i)	480
Z prac Komitetu Redakcyjnego „Czasopisma Prawno-Historycznego” (Stanisław G r o d z i - s k i)	480
Obrony prac doktorskich (Materiały zebrali Maciej K o w a l c z y k, Monika W ó j c i k i Andrzej W r z y s z c z y k)	482

SPIS WSPÓŁPRACOWNIKÓW ZESZYTU 2

Krzysztof Amielińczyk (Lublin)
Michał Bożek (Katowice)
Jacek Brzozowski (Białystok)
Janusz Cabaj (Warszawa)
Andrzej Dziadzio (Kraków)
Anna Gerecka-Żołyńska (Poznań)
Waldemar Grabowski (Warszawa)
Stanisław Grodziski (Kraków)
Iwona Grenda (Poznań)
Marcin Kamler (Warszawa)
Anna Karabowicz (Kraków)
Katarzyna Karaskiewicz (Warszawa)
Maciej Kowalczyk (Poznań)
Krzysztof Krasowski (Poznań)
Marek Krzymkowski (Poznań)
Karol Kuźmicz (Białystok)
Gerard Labuda (Poznań)
Rafał Lis (Kraków)
Franciszek Longchamps de Bérier (Warszawa, Kraków)
Tadeusz Maciejewski (Gdańsk)

Małgorzata Materniak-Pawłowska (Poznań)
Maciej Mikuła (Kraków)
Joanna Misztal-Konecka (Lublin)
Henryk Olszewski (Poznań)
Wojciech Organiściak (Katowice)
Władysław Pęksa (Kraków)
Jarosław Przychoda (Lublin)
Adam Redzik (Warszawa)
Jarosław Sochacki (Słupsk)
Maksymilian Stanulewicz (Poznań)
Włodzimierz Stępiński (Szczecin)
Agnieszka Stępkowska (Warszawa)
Piotr Suski (Kraków)
Tadeusz Szulc (Łódź)
Wacław Uruszczak (Kraków)
Stanisław Waltoś (Kraków)
Jacek Wiewiorowski (Poznań)
Monika Wójcik (Lublin)
Andrzej Wrzyszc (Lublin)
Maria Zmierczak (Poznań)